

ATIF / CITED: Olgun, R. (2020). Parkların Kullanıcı Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi; Konyaaltı, Antalya Örneği. *Artium*, 8(1), 68-76.

Parkların Kullanıcı Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi; Konyaaltı, Antalya Örneği

Rifat Olgun¹

Makale Geliş Tarihi (Submitted Date) : 30-11-2019 - Makale Kabul Tarihi (Accepted Date): 29-01-2020.

Öz

Araştırmanın amacı, çalışma alanı içerisinde yer alan parkları kullanıcı görüşleri ile gerçekleştirilen gözlemler doğrultusunda niteliksel olarak değerlendirmek ve bu alanlarla ilgili kullanıcı memnuniyetinin artırılmasına yönelik öneriler geliştirmektir. Bu kapsamda araştırma konusu ile ilgili literatür incelenmiş ve hazırlanan gözlem formu ile arazi çalışması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda kullanıcıların park alanlarıyla ilgili memnuniyet durumunu ve beklentilerini tespit etmeye yönelik anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu nüfusu 100.000'in üzerinde olan araştırma alanı için $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde $d=\pm 0,10$ örnekleme hatası ile $p=0,5$ ve $q=0,5$ olasılığında 120 kişiye uygulanmıştır. Gönüllülük esasına dayalı ve tesadüfi olarak seçilen park kullanıcılarıyla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler SPSS programında sayısallaştırılmış olup bu veriler ile betimsel analizler ve bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak araştırmaya katılan katılımcılar Antalya/Konyaaltı bölgesinde yer alan parklardan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar parklardaki yeşil alanların artırılmasını, gölgeleme elemanlarının daha fazla kullanılmasını ve farklı bitkisel tasarım yaklaşımlarının parklarda kullanılmasını önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kent, yeşil alan, park, peyzaj tasarımı, Antalya.

Evaluation of The Parks in Terms of User Satisfaction; The Case of Konyaaltı, Antalya

Abstract

The aim of the research is to qualitatively evaluate the parks within the study area in line with user opinions and observations carried out and to develop suggestions to increase user satisfaction from these areas. In this context, the literature related to the research subject was examined and a field survey was conducted with the observation form. In accordance with the data obtained, a questionnaire form was prepared to determine the satisfaction and expectation of the users from the parks. The questionnaire form was applied to 120 people. The data obtained from the questionnaire conducted with randomly selected parking users on a voluntary basis were digitized in SPSS program and descriptive and Independent Samples t Test were performed with this data. As a result, the participants stated that they were satisfied with the parks in Antalya/Konyaaltı region. In addition, the participants suggested increasing the green spaces in the parks, increasing the shading elements and using different plant design approaches in the parks.

Keywords: City, green space, park, landscape design, Antalya.

¹ Dr., Öğretim Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi, Serik G.S.S. Meslek Yüksekokulu, rifatolgun@akdeniz.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5396-057X.

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunda yaşanan artış kentlerin gelişmesi ve büyümesi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kentlerde yaşanan bu gelişme ve büyüme kentsel açık ve yeşil alanların zaman içerisinde azalmasına neden olmaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren yaşanan hızlı kentleşme faaliyetleri ülkedeki kentsel yeşil alanların azalmasına sebep olmuştur. Benzer şekilde Antalya’da da kentleşme faaliyetleri, yaşanan nüfus artışına bağlı olarak zaman içerisinde artış göstermiştir. Fakat Antalya’da kentleşme anlamında en fazla büyüme, özellikle 1982 yılında Turizm Teşvik Kanununun yayınlanması ve özel sektörün yatırımlar konusunda devlet tarafından teşvik edilmesiyle yaşanmıştır. Böylece artan kentleşme faaliyetleri, kentin sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kaynak değerleri üzerinde önemli bir baskı oluşturmuştur (Manavoğlu ve Kutlu, 2007; Kapan ve Timor, 2018). Kentleşmeden dolayı doğal ve kültürel kaynaklar üzerinde yaşanan bu baskı, kentsel yeşil alanların azalmasına hatta bazı noktalarda yok olmasına neden olmuştur.

Kentsel yeşil alanların kent ve kentte yaşayan bireyler için birçok faydası vardır. Kentsel yeşil alanların işlevlerini ve sağladığı faydaları genel olarak ifade edersek bunlar; ekolojik ve çevresel (kentsel altyapıya katkısı, kirlilik kontrolü, biyolojik çeşitlilik ve doğa koruma vb.), ekonomik ve estetik (enerji tasarrufu, mülk değeri vb.), tasarım, planlama, sosyal ve psikolojik işlevleri, insan sağlığı, rekreasyon ve refah olarak sayabiliriz (Vlad ve Brătăşanu, 2011; Haq, 2011; Olgun, 2018). Bu kapsamda kentsel yeşil alanlar, kentte yaşayan bireylerin birbirleriyle sosyal bağ kurması, bireylerin refah seviyesi, sağlığı ve hayat kalitesi üzerinde olumlu etkilere sahiptir (Markevych vd., 2014; Taylor ve Hochuli, 2015; Van den Berg vd., 2015; Taylor ve Hochuli, 2017; Olgun, 2018).

Günümüzde kentsel yerleşim alanları içerisinde ekolojik dengenin sağlanabilmesi ve kentte yaşayan bireylerin yeşil alan ihtiyacının karşılanabilmesi için merkezi ve yerel yönetimler tarafından parklar inşa edilmektedir. İnşa edilen bu parklar, Dünya’da yaşanan gelişmelere bağlı olarak kentlere yönelik gerçekleştirilen planlama çalışmalarında, kent ve bölge ölçeğinde planlanan yeşil altyapı (green infrastructure) ağlarının bir parçası olarak düşünülmeğe başlanmıştır (Gürer

ve Uğurlar, 2017). Ayrıca parklara ilişkin son yaklaşımlar, değişen toplum gereksinimleri ile kent-doğa yaklaşımlarına yanıt olarak parkın form ve fonksiyonlarını değiştirmiş ve geliştirmiştir (Öztürk Kurtaslan, 2017).

Yeşil alanlara ve parklara yönelik Dünya’da yaşanan bu gelişmelerle birlikte Türkiye’de de bu alanların düzenlenmesine yönelik yasal mevzuatta kanun ve yönetmelikler yürürlüğe konmuştur. Fakat yürürlükte olan yasal mevzuatta park alanlarının düzenlenmesine yönelik niceliksel hükümler yer alırken, parkların içinde bulundurması gereken fonksiyonlara, donatı elemanlarına, tasarım kriterlerine vb. özelliklerine ait niteliksel hükümler bulunmamaktadır. Bu nedenle farklı bölgelerde veya farklı dönemlerde oluşturulan parklar birbirinden çok fazla farklılık göstermekte ve bu parklardan olan kullanıcı memnuniyeti de değişmektedir.

Bu kapsamda araştırmanın amacı, çalışma alanı içerisinde yer alan parkları kullanıcı görüşleri ve gerçekleştirilen gözlemler doğrultusunda niteliksel olarak değerlendirmek ve bu alanlarla ilgili kullanıcı memnuniyetinin arttırılmasına yönelik öneriler geliştirmektir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Antalya, Türkiye’nin güneyinde yer alan ve ülkenin önemli turizm ve tarım kentlerinden birisidir. Araştırma alanı olan Konyaaltı ilçesi ise Antalya’nın batısında yer almaktadır. Konyaaltı ilçesinin güneyinde Akdeniz, kuzeyinde ise Toros Dağlarının batı uzantısı olan Beydağları bulunmaktadır. 7,5 km. uzunluğunda sahile sahip olan Konyaaltı ilçesi, Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkının, Boğaçay Deresinin, Antalya Limanının ve kentin önemli yükseköğretim kurumlarından olan Akdeniz Üniversitesi merkez yerleşkesinin yer aldığı 546 km²’lik bir alana sahiptir (Manavoğlu ve Ortaçesme, 2007; Erdoğan vd., 2011; Dipova, 2016; Harita Genel Müdürlüğü, 2019) (Şekil 1).

Araştırma, Konyaaltı ilçe sınırları içerisinde yoğun yerleşime sahip 9 mahallede yer alan ve her mahalleden birer park olacak şekilde 9 farklı parkta gerçekleştirilmiştir. TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2018 yılı verilerine göre Konyaaltı ilçe nüfusu 182112’dir. Araştırmanın yürütüldüğü 9 mahallenin nüfusu ise 106173’tür (TÜİK, 2019) (Çizelge 1).

Şekil 1. Araştırma alanı (Anonim, 2019; Google Earth, 2019)

Çizelge 1. Araştırmanın gerçekleştirildiği parklar, parkların büyüklükleri ve uygulanan anket sayısı

Sayı	Mahalle Adı	Nüfus	Park Adı	Park Büyüklüğü	Anket Sayısı
1	Altinkum	8334	Ersen Ünal Parkı	4902 m ²	9
2	Gürsu	13488	Mehmet Akif Ersoy Parkı	4396 m ²	15
3	Molla Yusuf	9596	Çetin Parkı	2208 m ²	11
4	Öğretmenevleri	8907	Evliya Çelebi Parkı	1920 m ²	10
5	Pınarbaşı	17056	Kaymazlar Parkı	3670 m ²	19
6	Siteler	16181	23 Nisan Ulusal Egemenlik Parkı	52,201 m ²	18
7	Toros	9275	Konyaalti Expo 2016 Parkı	27825 m ²	11
8	Uncalı	16627	Hasan Talşık Parkı	3440 m ²	19
9	Uluç	6709	Çayırli Mustafa Karabulut Parkı	12400 m ²	8

Şekil 2. Ersen Ünal Parkı'ndan genel bir görünüm

Şekil 8. Konyaaltı Expo 2016 Parkı'ndan genel bir görünüm

Şekil 3. Mehmet Akif Ersoy Parkı'ndan genel bir görünüm

Şekil 9. Hasan Talşık Parkı'ndan genel bir görünüm

Şekil 4. Çetin Parkı'ndan genel bir görünüm

Şekil 10. Çayırılı Mustafa Karabulut Parkı'ndan genel bir görünüm

Şekil 5. Evliya Çelebi Parkı'ndan genel bir görünüm

Şekil 6. Kaymazlar Parkı'ndan genel bir görünüm

Şekil 7. 23 Nisan Ulusal Egemenlik Parkı'ndan genel bir görünüm

Çalışma alanı içerisindeki parkların kullanıcı memnuniyetini ölçmek amacıyla gerçekleştirilen araştırma 3 aşamadan oluşmaktadır. Araştırmanın ilk aşamasında kentsel yeşil alanlar, parklar ve kullanıcı memnuniyetine yönelik literatür (tez, kitap, makale, proje, vb.) incelenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında park kullanıcılarının memnuniyetini ölçmeye yönelik 3 bölüm ve 21 sorudan oluşan anket formu hazırlanmıştır. Örneklemin belirlenmesinde hedef kitledeki birey sayısı bilindiği için;

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq} \quad (1)$$

formülünden yararlanılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014). Formüldeki simgeler; N: Evrendeki birey sayısını, n: Örnekleme alınacak birey sayısını, p: Görülme olasılığını, q: Görülmeme olasılığını (1-p), t: Anlamlılık düzeyine karşılık gelen değeri, d: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasını ifade etmektedir. Buna göre;

$$n = \frac{106173 \times (1,96)^2 \times (0,5 \times 0,5)}{(0,1)^2 \times (106173-1) + (1,96)^2 \times (0,5 \times 0,5)} = 96.$$

Bu durumda veri kayıplarının önüne geçmek amacıyla $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde $d = \pm 0,10$ örnekleme hatası ile $p = 0,5$ ve $q = 0,5$ olasılığında örneklem büyüklüğü 120 kişi olarak

belirlenmiştir. Böylece araştırma alanında belirlenen 9 farklı parkta gönüllülük esasına dayalı olarak ve basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen 120 park kullanıcısına haftanın farklı gün ve zamanlarında anket formu uygulanmıştır.

Araştırmanın son aşamasında anket çalışmalarından elde edilen veriler SPSS programında sayısallaştırılmış ve analiz edilmiştir. İstatistiksel analizlerin gerçekleştirilmesinde betimsel analizler (Frequency ve Descriptive) ve parametrik testlerden olan bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları doğrultusunda araştırma alanındaki parklardan olan kullanıcı memnuniyeti değerlendirilmiş ve kullanıcı memnuniyetini arttırmaya yönelik öneriler ortaya konulmuştur.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Katılımcıların Sosyo Demografik Yapısı

Araştırma alanı içerisindeki parklarda gerçekleştirilen anket çalışmasında katılımcıların %57,5'ini kadınlar, %42,5'ini ise erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların %36,7'sini 18-30 yaş, %32,5'ini 31-50 yaş, %20,8'ini 51-65 yaş ve %10,0'unu 65 ve üstü yaş grubunda yer alan bireyler oluşturmaktadır.

Katılımcılar eğitim durumları açısından incelendiğinde %5,8'i ilköğretim, %19,2'si lise, %18,3'ü önlisans, %44,2'si lisans ve %12,5'i lisansüstü mezundur. Çocuk sahibi olan katılımcıların oranı ise %38,3'tür.

3.2. Katılımcıların Park Kullanım Tercihleri

Araştırmaya katılan park kullanıcılarının %56,7'si parklara ulaşımını yaya olarak sağlarken %21,7'si bisiklet/motosiklet ile ulaşımını sağlamaktadır. Geriye kalan park kullanıcılarının %21,6'lık kısmı ise parklara ulaşımını özel araç (%9,2), taksi (%2,4) ve toplu taşıma araçları ile sağlamaktadır (%10,0).

Katılımcıların %31,7'si boş zamanlarını parklara giderek değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Diğer kullanıcılar ise boş zamanlarını; spor ve egzersiz yaparak (%12,5), TV izleyerek/müzik dinleyerek (%10,8), çay bahçesi, kafe ve benzeri mekânlara giderek (%8,3), alışveriş merkezlerini gezerek (%7,5), kitap/dergi/gazete okuyarak (%6,7), şehir merkezinde gezerek (%5,8), sosyal ve kültürel etkinliklere katılarak (%5,0), doğal/yeşil alanlara giderek (%3,3), evcil hayvan gezdirerek (%3,3), bahçe işleri ile uğraşarak (%2,5) ve kıraathaneye giderek (%2,5) değerlendirmektedir.

Araştırmada katılımcıların parkları hangi amaçla kullandıklarını tespit edilmiş olup,

parkları kullanan katılımcıların %40,0'ı parkları yürüyüş yapmak amacıyla kullanmaktadır. Ayrıca katılımcıların %26,7'si dinlenmek, %17,4'ü sportif faaliyetler, %7,5'i buluşma noktası, %6,7'si sosyal ortam ve %1,7'si manzara seyretmek için parkları kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların mevsimlere ve hafta sonu/hafta içi olmasına göre parkları kullanım sıklıkları ve tercihleri değişmektedir. Katılımcılar parkları en fazla ilkbahar mevsiminde (%49,2) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bunu yaz mevsimi (%30,8) ve her mevsim (%14,2) kullanan katılımcılar izlemektedir.

Katılımcılar parkları en fazla hafta sonu (%55,8) kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca hem hafta içi hem de hafta sonu (%33,3) parkların kullanım yoğunluğu oldukça yüksektir. Sadece hafta içi kullananların oranı ise %10,9'dur. Katılımcıların parkları kullanım sıklığı incelendiğinde haftada bir (%40,0) ve haftada birkaç kez (%31,7) kullananların yüksek oranlara sahip olduğu görülmektedir.

Bunları ise ayda birkaç kez (%13,3), her gün (%7,5), ayda bir (%5,8) ve ilk defa (%1,7) kullananlar izlemektedir.

Araştırmada katılımcıların parklara kiminle gittikleri incelendiğinde, katılımcıların %37,5'i parklara arkadaşları ile birlikte giderken %33,3'ü yalnız, %19,2'si ailesiyle ve %10,0'u komşularıyla parklara gitmektedir.

3.3. Katılımcıların Mevcut Parklara Yönelik Memnuniyet Durumu

Araştırmaya katılan park kullanıcıları, Konyaaltı bölgesinde yer alan parklarda en önemli sorunun donatı elemanlarının yetersizliği (%57,5) olduğunu ifade etmişlerdir. Donatı elemanlarının yetersiz olduğunu ifade eden kullanıcıların %26,1'i gölgeleme elemanlarının, %15,9'u oturma birimlerinin, %11,7'si su öğelerinin, %11,6'sı spor alanlarının, %8,7'si güvenlik unsurlarının, %7,2'si çöp kutularının, %5,8'i aydınlatma elemanlarının, %4,3'ü plastik objelerin, %2,9'u tuvaletlerin, %2,9'u satış birimlerinin, %1,5'i çeşme ve %1,4'ü çocuk oyun elemanlarının eksik donatı elemanları olduğunu ifade etmiştir. Park kullanıcılarının parklarda gördüğü diğer sorunlar ise; parkların temiz olmaması (%12,5), sosyal ve rekreasyonel etkinliklerin olmaması (%9,2), tasarım sorunu (%6,7), bakım-onarım çalışmalarının yetersiz olması (%5,8), bitkisel materyallerin yetersizliği (%4,2), otopark sorunu (%2,5) ve kullanıcı yoğunluğudur (%1,6).

Park kullanıcıları parklarda önemli gördükleri sorunları bilmelerine rağmen kullanıcıların %56,7'si bu durumun park

kullanımlarını etkilemediğini ifade etmiştir. Ayrıca kullanıcıların %29,2'si bu sorunların park kullanımını kısmen etkilediğini ifade ederken %14,1'si park kullanımı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan park kullanıcılarını parklarda yer alan donatı elemanlarından olan memnuniyet düzeyi 3'lü likert ölçeği ile ölçülmüştür. Elde edilen verilere göre kullanıcılar

genel olarak parklarda bulunan donatı elemanlarından memnundur. Kullanıcıların en fazla memnun olduğu donatı elemanları çöp kutuları (\bar{x} : 2,68), su ögeleri (\bar{x} : 2,63) ve çocuk oyun alanlarıdır (\bar{x} : 2,56). En az memnuniyet düzeyine ise gölgeleme elemanları (\bar{x} : 1,86) ile işletmeler ve güvenlik donatıları (\bar{x} : 1,99) sahiptir (Çizelge 2).

Çizelge 2. Kullanıcıların parklardaki donatı elemanlarından olan memnuniyet düzeyi

ÖNERMELER	Memnun Değil		Kısmen Memnun		Memnun		X̄	ss
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Plastik objeler (Heykel gibi)	28	%23,3	33	%27,5	59	%49,2	2,26	0,815
Oturma birimleri	23	%19,2	32	%26,7	65	%54,2	2,35	0,785
Aydınlatma elemanları	22	%18,3	26	%21,7	72	%60,0	2,42	0,784
Çöp kutuları	7	%5,8	24	%20,0	89	%74,2	2,68	0,579
İşletmeler ve güvenlik donatıları	47	%39,2	27	%22,5	46	%38,3	1,99	0,884
Spor alanları	19	%15,8	29	%24,2	72	%60,0	2,44	0,754
Tuvaletler	38	%31,7	28	%23,3	54	%45,0	2,13	0,869
Çocuk oyun alanları	8	%6,7	37	%30,8	75	%62,5	2,56	0,619
Çeşme	28	%23,3	44	%36,7	48	%40,0	2,17	0,781
Su ögesi	9	%7,5	26	%21,7	85	%70,8	2,63	0,621
Bilgilendirici işaret ve levhalar	24	%20,0	32	%26,7	64	%53,3	2,33	0,792
Gölgeleme elemanı	54	%45,0	29	%24,2	37	%30,8	1,86	0,863

Park kullanıcılarının mevcut donatı elemanlarından olan memnuniyet durumu, kullanıcıların parktan olan memnuniyet durumuna göre farklılık göstermektedir. Kullanıcılar parklardan genel olarak memnun iken park içerisindeki bazı donatı elemanlarından memnun değildir. Ayrıca kullanıcıların cinsiyetine göre bazı donatı elemanlarından (oturma birimleri, işletmeler ve güvenlik donatıları, çeşme, su ögesi ve bilgilendirici işaret ve levhalar) olan memnuniyet düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Gerçekleştirilen analizlerde, kadın park kullanıcıları parklardaki oturma birimlerinden (t: 4,238 df: 118 p: 0,001), işletmeler ve güvenlik donatılarından (t: 2,246 df: 118 p: 0,027), çeşme ögesinden (t: 2,284 df: 118 p: 0,024), su ögesinden (t: 3,179 df: 118 p: 0,002) erkek kullanıcılara göre daha fazla memnun iken, erkek kullanıcılar bilgilendirici işaret ve levhalardan (t: -2,129 df: 118 p: 0,035) kadın kullanıcılara göre daha fazla memnundur.

3.4. Katılımcıların Mevcut Parklara Yönelik Önermelere Katılım Düzeyi

Araştırma alanı içerisinde yer alan parklara yönelik kullanıcı görüşlerini tespit etmek amacıyla ortaya konan 11 önermeye

kullanıcıların katılım düzeyleri 5'li likert ölçeği ile ölçülmüş ve değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kullanıcılar, "Konyaaltı'nda yer alan parklar yeterlidir" (\bar{x} : 3,66), "parklarda yaya dolaşımı rahat bir şekilde sağlanmaktadır" (\bar{x} : 3,59) ve "Parklardaki bitkisel düzenlemeler yeterlidir" (\bar{x} : 3,44) önermelerine yüksek oranda katılım göstermiştir (Çizelge 3).

Park kullanıcılarının cinsiyeti ile buradaki önermeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelenmesi için bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda "parklardaki yeşil alanlarda gerçekleştirilen aktiviteler yeterlidir" ve "parkların temizliği düzenli olarak yapılmaktadır" önermeleri ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Buna göre erkekler (\bar{x} : 2,94) parklardaki yeşil alanlarda gerçekleştirilen aktiviteleri kadınlara (ort. 2,16) göre daha yüksek oranda yeterli bulmaktadır (t: -3,731 df: 86,480 p: 0,001). "Parkların temizliği düzenli olarak yapılmaktadır" önermesinde de kadınların (ort. 3,64) ortalaması erkeklere (ort. 3,02) göre yüksektir (t: 2,866 df: 118 p: 0,005). Bu kapsamda kadınlar erkeklere göre yüksek oranda parkların temizliğinin düzenli olarak yapıldığını düşünmektedir.

Çizelge 3. Araştırma alanındaki parklara yönelik önermeler ve kullanıcıların bu önermelere olan katılım düzeyleri

ÖNERMELER	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		X	ss
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Konyaaltı'nda yer alan parklar yeterlidir	5	%4,2	17	%14,2	14	%11,7	62	%51,7	22	%18,3	3,66	1,065
Yakın çevre ile parklar arasındaki ulaşım yeterlidir	7	%5,8	30	%25,0	23	%19,2	51	%42,5	9	%7,5	3,21	1,083
Parklarının çevresinde otopark sorunu vardır	17	%14,2	60	%50,0	25	%20,8	14	%11,7	4	%3,3	2,40	0,982
Parklarda yaya dolaşımı rahat bir şekilde sağlanmaktadır	4	%3,3	24	%20,0	14	%11,7	53	%44,2	25	%20,8	3,59	1,126
Parklar gündüz ve gece kullanımında güvenlidir	10	%8,3	61	%50,8	25	%20,8	20	%16,7	4	%3,3	2,56	0,977
Parklarda yeterli sayıda donatı elemanı bulunmaktadır	20	%16,7	49	%40,8	18	%15,0	24	%20,0	9	%7,5	2,61	1,197
Parklardaki yeşil alanlarda gerçekleştirilen aktiviteler yeterlidir	21	%17,5	56	%46,7	11	%9,2	27	%22,5	5	%4,2	2,49	1,145
Parklardaki bitkisel düzenlemeler yeterlidir	9	%7,5	27	%22,5	12	%10,0	46	%38,3	26	%21,7	3,44	1,262
Parklarda sosyal iletişimi arttıran etkinlikler yapılmaktadır	22	%18,3	44	%36,7	25	%20,8	21	%17,5	8	%6,7	2,58	1,171
Parkların bakım ve onarımı düzenli olarak yapılmaktadır	16	%13,3	36	%30,0	11	%9,2	41	%34,2	16	%13,3	3,04	1,312
Parkların temizliği düzenli olarak yapılmaktadır	8	%6,7	29	%24,2	12	%10,0	52	%43,3	19	%15,8	3,38	1,203

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Hayata geçirilen bir mekânın kullanıcı yoğunluğu ve memnuniyeti, o mekânın kaliteli bir yaşam için çevreye kattığı değeri gösterir. Bu kapsamda Yücel ve Yıldızcı (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada park kullanıcıları için kaliteli bir yaşam çevresi oluşturmada gerekli olan kriterler ortaya konulmuştur. Bu kriterler 4 grup ve gruplar altında yer alan alt kriterlerden oluşmaktadır. Bunlar; aktivite ve kullanımlar (alt kriteri: çeşitlilik), ulaşılabilirlik (alt kriteri: okunaklılık), konfor ve imaj (alt kriterleri: güvenlik ve bakım) ve sosyalliktir (alt kriteri: sahiplik hissi) (Yücel ve Yıldızcı, 2006). Parkların planlanması, tasarımı ve uygulanması aşamalarında bu kriterlerin dikkate alınması parkların yaşam çevresine olan katkısını arttıracaktır.

Parkların planlanması aşamasında yer seçimi parkların kullanımında önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle parklar sadece yapısal unsurların

yapılamadığı, atıl kalan noktalara değil, ulaşımın kolay olduğu ve herkes tarafından rahat bir şekilde erişilebilecek yerlere planlanmalıdır. Ayrıca park içi peyzaj tasarımı da evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda engelli bireylerin de herhangi bir kişiye muhtaç olmadan kullanabileceği şekilde tasarlanmalıdır.

Farklı araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda bireylerin parkları kullanım amaçları parkın bulunduğu konuma ve parkın tasarımına göre farklılık göstermektedir. Çayır (2004) üç farklı parkta yürüttüğü çalışmada kullanıcıların parkları dinlenmek, gezmek ve yürüyüş yapmak amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Gemici (2019)'nin Japanese Kyoto Park'ında gerçekleştirdiği çalışmada kullanıcıların parkı genellikle aile üyeleri ve arkadaşları ile buluşmak amacıyla kullandıklarını, Başalma vd. (2017) Ankara/100. Yıl Birlik Parkı'nın yürüyüş/spor yapmak amacıyla, Güreşçioğlu ve Demir (2019) Melensu Parkı'nın

eğlence amacıyla, Kart (2005) Emirgan Parkı'nın dinlenme amacıyla ve Onsekiz ve Emür (2008) araştırma yaptıkları parkların yüksek oranda dinlenme amacıyla kullanıldığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmada da Çayır (2004)'ün Hasköy Kıyı Parkı'nda tespit ettiği gibi bireyler parkları en yüksek oranda yürüyüş yapmak amacıyla kullanmaktadır. Özellikle de Çayırılı Mustafa Karabulut Parkı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Parkı ve Konyaaltı Expo 2016 Parkı en fazla oranda yürüyüş amacıyla kullanılan parklardır.

Parkların sahip olduğu donatı elemanları ve fonksiyonlar parkın kullanımı üzerinde önemli bir yere sahiptir. Kaczynski vd. (2008) tarafından Kanada'daki 33 parkta yapılan çalışmada parkın büyüklüğünden ve kullanıcılara olan yakınlığından ziyade parkın sahip olduğu fonksiyon çeşitliliğinin park kullanım yoğunluğu üzerinde daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Özellikle park kullanımını çocuk oyun alanları, basketbol sahaları, piknik alanları, gölgeleme elemanlarının bulunduğu bölgeler, suyun kullanıldığı alanlar ve park içi yolların tasarımı gibi unsurların arttırdığı ortaya konulmuştur (Shores ve West, 2008; Kaczynski vd., 2009; Rung vd., 2011; Baran vd., 2014; Costigan vd., 2017; Roberts vd., 2019). Ayrıca parklar içerisinde gerçekleşen vandalizm eylemlerinin, fazla sayıdaki çöp kutularının ve oyun alanlarında kullanılan düşük kalitedeki malzemelerin parkların kullanımının azalmasında etkili olduğu belirlenmiştir (Gobster, 2002; McCormack vd., 2010; Van Hecke vd., 2018; Roberts vd., 2019).

Araştırmacıların dünyanın farklı bölgelerinde yer alan parklarda yapmış oldukları çalışmalarda ortaya koymuş oldukları gibi, ülkemizde de parkların kullanımını etkileyen önemli etkenlerden birisi vandalizmdir. Vandalizm eylemleri sonucunda parklarda hem estetik hem de fonksiyonel kayıplar meydana gelmektedir. Bu ise parklardan olan memnuniyeti azaltmakta ve parkların kullanıcı yoğunluğunu düşürmektedir. Bu nedenle araştırma alanı içerisinde vandalizm eylemine maruz kalan bank, aydınlatma elemanı, çöp kutusu, çocuk oyun elemanları vb. donatı elemanlarının en kısa sürede bakım ve onarımı yapılmalı veya bu donatı elemanları değiştirilmelidir.

Kullanıcıların parklardan olan memnuniyet düzeyinin ölçülmesine yönelik gerçekleştirilen birçok çalışmada, kullanıcıların parklardaki donatı elemanlarının yetersiz olduğunu özellikle de parklardaki gölgeleme elemanlarının ve oturma birimlerinin az sayıda olduğunu ifade ettikleri görülmektedir (Güreşçioğlu ve Demir, 2019). Bu çalışmada da park kullanıcılarının büyük çoğunluğu, araştırma alanındaki parklardan memnundur. Fakat park kullanıcıları,

Akdeniz ikliminin hâkim olduğu Konyaaltı bölgesindeki parklarda en yüksek oranda gölgeleme elemanlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kapsamda yılın yarıdan fazlasının güneşli geçtiği Konyaaltı bölgesinde, parkların günün her saatinde kullanılabilmesi için parklardaki gölgeleme elemanlarının ve oturma birimlerinin sayısı artırılmalıdır. Ayrıca kullanıcılar parklar içerisinde yer alan bitkisel düzenlemelerden genel olarak memnun olmakla birlikte farklı bitkisel tasarım yaklaşımlarının da uygulanmasını istemektedirler.

Bireylerin kentlerden olan beklentileri ve memnuniyet düzeyleri zaman içerisinde değişebilmektedir. Bu nedenle mekana dair kullanıcı memnuniyeti çalışmalarının tekrarlanması gerekmektedir. Araştırmadan elde sonuçlar, parklardan olan kullanıcı memnuniyetinin belirlenmesine yönelik farklı yıllarda Antalya ve Konyaaltı'nda gerçekleştirilen araştırmalar ile karşılaştırıldığında son yıllarda parklar ve donatılar konusunda kullanıcı memnuniyetinin arttığını söylemek mümkündür. (Erdoğan vd., 2011; Yıldırım vd., 2014; Olgun ve Erdoğan, 2016).

Sonuç olarak parklar, çevreye sağladığı ekolojik faydanın yanında insanlara da fiziksel, sağlık, sosyal, ve psikolojik yönden birçok fayda sağlamaktadır. Bu kapsamda parkların sunmuş olduğu bu faydaların tüm bireylere ulaşması için bu alanların kullanımını arttırmak gerekmektedir. Bunun için de öncelikle kullanıcı memnuniyeti artırılmalıdır. Parkların tüm bireyler tarafından rahat, konforlu ve güvenli bir şekilde kullanılabilmesi ve kullanıcı memnuniyetinin sağlanabilmesi için planlama, tasarım, uygulama ve bakım-onarım süreçlerinin birbiriyle uyumlu ve eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca parklarda gerçekleştirilecek olan faaliyet ve etkinlikler de bu alanlardan olan kullanıcı memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahip olacaktır.

Bilgi

Bu çalışma 1st International Science, Culture and Education Congress (INCES-2019) sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

References

- 1) Anonim (2019) <http://www.etoplum.com/yukleme/antalya-konyaalti.jpg> (Erişim Tarihi: 08.09.2019).
- 2) Baran, P.K., Smith, W.R., Moore, R.C., Floyd, M.F., Bocarro, J.N., Cosco, N.G., Danninger, T.M. (2014) Park use among youth and adults: examination of individual, social, and urban form factors. *Environment and Behavior*, 46(6): 768-800.
- 3) Başalma, D.E., Uslu, A., Şahin Körmeçli, P. (2017) Kent parkı kalite göstergelerinin değerlendirilmesi kapsamında bir deneme: Ankara/100. Yıl Birlik Parkı örneği. *Uluslararası Peyzaj Mimarlığı Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 08-13.

- 4) Costigan, S.A., Veitch, J., Crawford, D., Carver, A., Timperio, A. (2017) A cross-sectional investigation of the importance of park features for promoting regular physical activity in parks. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(11): 1-10.
- 5) Çayır, A.S. (2004) Beyoğlu İlçesinde parkların kullanıcılar tarafından değerlendirilmesi: Gümüştü, Sururi ve Hasköy Kıyı Parkları örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İstanbul, 112 s.
- 6) Dipova, N. (2016) Antalya Konyaaltı sahilinde kıyı erozyonu tehlikesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1): 223-231.
- 7) Erdoğan, R., Oktay, H.E., Yıldırım, C. (2011) Antalya-Konyaaltı parklarında kullanılan donatı elemanları tasarımlarının kullanıcı görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12(1):1-8.
- 8) Gemici, R.Ö. (2019) Evaluation of Japanese Kyoto Park in terms of user satisfaction. *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Urban and Civil Engineering*, 13(8): 488-493.
- 9) Gobster, P.H. (2002) Managing urban parks for a racially and ethnically diverse clientele. *Leisure Sciences*, 24(2): 143-159.
- 10) Google Earth (2019) <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/> (Erişim Tarihi: 17.10.2019).
- 11) Gürer, N., Uğurlar, A. (2017) Kent parklarında kullanıcı memnuniyeti: Ankara Kuğulu Park örneği. *Megaron*, 12(3): 443-459.
- 12) Güreşioğlu, S., Demir, Z. (2019) Düzce Melensu Parkı'nın kullanıcı memnuniyeti açısından değerlendirilmesi. *Safra Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1): 38-51.
- 13) Haq, S. (2011) Urban green spaces and an integrative approach to sustainable environment. *Journal of Environmental Protection*, 2(5): 601-608.
- 14) Harita Genel Müdürlüğü, (2019) İl ve ilçe yüz ölçümleri. <https://www.harita.gov.tr> (Erişim Tarihi: 13.10.2019).
- 15) Kaczynski, A.T., Potwarka, L.R., Saelens, B.E. (2008) Association of park size, distance, and features with physical activity in neighborhood parks. *American Journal of Public Health*, 98(8): 1451-1456.
- 16) Kaczynski, A.T., Potwarka, L.R., Smale, B.J.A., Havitz, M.F. (2009) Association of parkland proximity with neighborhood and park-based physical activity: variations by gender and age. *Leisure Sciences*, 31(2): 174-191.
- 17) Kapan, K., Timor, A.N. (2018) Turizm gelişme modelleri açısından Antalya şehri. *Türk Coğrafya Dergisi*, 71: 53-61.
- 18) Kart, N. (2005) Emirgan Parkı'nda kullanıcıların memnuniyet derecelerinin değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 55(1): 185-208.
- 19) Manavoğlu, E., Kutlu, N.Ö. (2007) Antalya kenti'nin 1950'den günü- müze kentleşme sürecinin değerlendirilmesi. 20. Yüzyılda Antalya Sempozyumu Bildiri Kitabı, 2: 425-445.
- 20) Manavoğlu, E., Ortaçesme, V. (2007) Konyaaltı kentsel alanında bir yeşil alan sistem önerisi geliştirilmesi. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 20(2): 261-271.
- 21) McCormack, G.R., Rock, M., Toohey, A.M., Hignell, D. (2010) Characteristics of urban parks associated with park use and physical activity: A review of qualitative research. *Health Place*, 16(4): 712-726.
- 22) Markevych, I., Tiesler, C.M.T., Fuertes, E., Romanos, M., Dadvand, P., Nieuwenhuijsen, M.J., Berdel, D., Koletzko, S., Heinrich, J. (2014) Access to Urban green spaces and behavioural problems in children: Results from the GINIplus and LiSAPLUS studies. *Environment International*, 71: 29-35.
- 23) Olgun, R. (2018) Niğde kenti açık ve yeşil alanlarına yönelik stratejik hedeflerin belirlenmesi ve planlama stratejilerinin geliştirilmesi. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya, 302 s.
- 24) Olgun R., Erdoğan R. (2016) Urban furniture and user satisfaction: The example of Antalya - Gulluk avenue. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University*, 66(2): 674-682.
- 25) Onsekiz, D., Emür, S.M. (2008) Kent parklarında kullanıcı tercihleri ve değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1): 69-104.
- 26) Öztürk Kurtaslan, B. (2017) Başarılı kent parkı planlama ve yönetimi yaklaşımının Teardrop Park (New York) örneğinde araştırılması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13): 742-760.
- 27) Roberts, H., Kellar, I., Conner, M., Gidlow, C., Kelly, B., Nieuwenhuijsen, M., McEachan, R. (2019) Associations between park features, park satisfaction and park use in a multi-ethnic deprived urban area. *Urban Forestry & Urban Greening*, 46: 1-9.
- 28) Rung, A.L., Mowen, A.J., Broyles, S.T., Gustat, J. (2011) The role of park conditions and features on park visitation and physical activity. *Journal of Physical Activity and Health*, 8(2): 178-187.
- 29) Shores, K.A., West, S.T. (2008) The relationship between built park environments and physical activity in four park locations. *Journal of Public Health Management and Practice*, 14(3): 9-16.
- 30) Taylor, L., Hochuli, D.F. (2015) Creating better cities: How biodiversity and ecosystem functioning enhance urban residents wellbeing. *Urban Ecosystems*, 18(3): 747-762.
- 31) Taylor, L., Hochuli, D.F. (2017) Defining greenspace: Multiple uses across multiple disciplines. *Landscape and Urban Planning*, 158: 25-38.
- 32) TÜİK (2019) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi <http://www.tuik.gov.tr/Start.do> (Erişim Tarihi: 13.10.2019).
- 33) Van den Berg, M., Wendel-Vos, W., Van Poppel, M., Kemper, H., Van Mechelen, W., Maas, J. (2015) Health benefits of green spaces in the living environment: A systematic review of epidemiological studies. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14: 806-816.
- 34) Van Hecke, L., Verhoeven, H., Clarys, P., Dyck, D., Van de Weghe, N., Baert, T., Deforche, B., Van Cauwenberg, J. (2018) Factors related with public open space use among adolescents: A study using GPS and accelerometers. *International Journal of Health Geographics*, 17(1): 1-16.
- 35) Vlad, M.I., Brătăşanu, D. (2011) Quality of life assessment based on spatial and temporal analysis of the vegetation area derived from satellite images. *Romanian Review of Regional Studies*, 7(2): 111-120.
- 36) Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S. (2014) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- 37) Yıldırım C., Erdoğan R., Oktay H.E. (2014) Antalya kenti parklarındaki donatı elemanlarının değerlendirilmesi. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 27(1): 13-20.
- 38) Yücel, G.F., Yıldızcı, A.C. (2006) Kent parkları ile ilgili kalite kriterlerinin oluşturulması. *İTÜ Dergisi/a Mimarlık Planlama Tasarım*, 5(2): 222-232.